

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

kr
88/801
Dnr 1987:1661

Erfarenheter av försöksverksamheten med treåriga budgetramar

Riksrevisionsverket

Central-
biblioteket

* br
88/801

Riksrevisionsverket
Prognos- och redovisningsavdelningen
Per Eskilsson
Jan-Eric Furubo
Rolf Sandahl

Promemoria
1988-01-15

Dnr 1987:1661

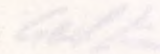

Erfarenheter av försöksverksamheten med treåriga budgetramar

RIV redovisar resultatet av ifrågasatt utvärdering med
översiktsande av bifogade promemoria, "Erfarenheter av
försöksverksamheten med treåriga budgetramar".

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen
Johanne S. Larsson av revisionsdirektörerna Eskilsson,
Föredragande, och Wiklund samt avdelningsdirektörerna
Furubo och Sandahl.

På Riksrevisionsverkets vägnar

Bert Jönsson

Per Eskilsson

Promemoria
1988-01-17

Rikskontrollstyrelsen
Förvaltningsavdelningen
Lilla Tjärns
171 80
171 80

Erhållighet av försöksverksamheten med tekniska budgetmar

Rikskontrollverket

Prognos- och redovisnings-
avdelningen

Datum
1988-01-15
Ert datum

RRV diariernr
1987:1661
Er beteckning

Regeringen
Finansdepartementet

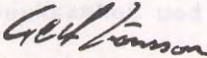
Erfarenheter av treårsförsöken

Regeringen har genom beslut 1987-12-03 uppdragit åt rikskontrollverket (RRV) att redovisa de erfarenheter som vunnits av försöksverksamheten med treåriga budgetramar.

./.
RRV redovisar resultatet av ifrågavarande uppdrag med överlämnande av bifogade promemoria, "Erfarenheter av försöksverksamheten med treåriga budgetramar".

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Jönsson i närvaro av revisionsdirektörerna Eskilsson, föredragande, och Wikland samt avdelningsdirektörerna Furubo och Sandahl.

På rikskontrollverkets vägnar

Gert Jönsson

Per Eskilsson

Sändlista

Justitiedepartementet
Utrikesdepartementet
Socialdepartementet
Kommunikationsdepartementet
Utbildningsdepartementet
Jordbruksdepartementet
Arbetsmarknadsdepartementet
Bostadsdepartementet
Industridepartementet
Civildepartementet
Miljö- och energidepartementet

Riksåklagaren
Domstolsverket
Försäkringsöverdomstolen
Försäkringsrätten för Södra Sverige
" - Mellansverige
" - Norra Sverige
Importkontoret för u-landsprodukter
Kommerskollegium
Socialstyrelsen
Trafiksäkerhetsverket
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Generaltullstyrelsen
Statens arbetsgivarverk
Centrala studiestödsnämnden
Lantbruksstyrelsen
Skogsstyrelsen
Statens jordbruksnämnd
Arbetsmarknadsstyrelsen
Statens lantmäteriverk
Sprängämnesinspektionen
Statens provningsanstalt
Kammarkollegiet
Statskontoret
Statistiska centralbyrån
Statens löne- och pensionsverk
Statens arbetsmarknadsnämnd
Statens energiverk

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sid

1	INLEDNING	1
1.1	RRV:s medverkan i treårsförsöken	2
1.2	Underlag för vår redovisning	3
2	DIREKTIVEN	4
3	RESULTATANALYSEN	7
3.1	Resultatanalysens inriktning	8
3.2	Ny kunskap eller ej	11
3.3	Föremål för resultatanalysen	12
3.4	Resultatanalysen och den framtida verksamheten	13
3.5	Den särskilda rapporten och fortsatt resultatanalys	13
4	MYNDIGHETERNAS SÄRSKILDA RAPPORTER OCH ANSLAGSFRAMSTÄLLNINGAR	15
4.1	Framtidsbeskrivning, besparingar m m	15
4.2	Myndigheternas anslagsframställningar	16
4.3	Den särskilda rapporten i budgetprocessen	18
5	BUDGETPROPOSITION OCH REGLERINGSBREV	20
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	21
6.1	Vilken information skall tas fram i rapporten	21
6.2	Arbetsrationalisering eller kvalitets- höjning	23
6.3	Faktorer av betydelse vid en fortsatt verksamhet med treåriga budgetramar	25
	TABELLBILAGA	28

1 INLEDNING

Försöksverksamheten med treåriga budgetramar har påtagligt bidragit till att lyfta fram frågor som är centrala för den statliga verksamheten. Det gäller t ex behovet av ökad långsiktighet, resultatanalys och effektivare styrning. Detta är också frågor som har en nära koppling till det normerings- och utvecklingsarbete som RRV bedriver.

Enligt vår mening är treåriga budgetramar i allt väsentligt en riktig satsning. Det finns, som vi ser det, inga alternativ till de huvudlinjer som ligger till grund för idén med treåriga budgetramar om man strävar efter en bättre styrning och uppföljning av den statliga verksamheten. Detta får dock inte skymma det faktum att erfarenheterna av försöksverksamheten är varierande och ibland negativa. Om vi i den redovisning som följer särskilt lyfter fram problemen med försöksverksamheten, är det för att vi ändå tror att dessa problem kan lösas i samband med det fortsatta arbetet och när ställning tas till en permanent användning av treåriga budgetramar som styr- och uppföljningsinstrument. Flera av problemen följer nämligen i viss utsträckning av att en försöksverksamhet inom ett så komplicerat område som det här medför särskilda svårigheter just i själva försökssituationen.

Det är för tidigt att uttala sig i frågan om den hittillsvarande försöksverksamheten har fungerat tillfredsställande med avseende på de syften eller mål som har satts upp. I det nuvarande läget kan man endast uttala sig om vilka förutsättningar som måste finnas för att verksamheten skall kunna fungera och i vilken

utsträckning dessa förutsättningar verkligen har förelegat. Vi kommer i det följande att redovisa och diskutera nedanstående frågor och områden:

- Direktiven till myndigheterna.
- Resultatanalysen i de särskilda rapporterna.
- Processen mellan departement och myndigheter.
- Presentation i budgetpropositionen av treårsförslagen.

1.1 RRV:s medverkan i treårsförsöken

RRV:s medverkan i försöken har skett mot bakgrund av verkets instruktion. Enligt den skall RRV bl a utveckla metoder inom bl a området styrning och resultatanalys samt sprida kunskaper om dessa metoder genom olika utbildningsaktiviteter. Verket medverkar också i arbetet med att utfärda bestämmelser och anvisningar inom området. Enligt de särskilda direktiv som utfärdats för myndigheternas arbete med treårsförsöken har RRV medverkat direkt i detta arbete, och då särskilt med resultatanalysen. Företrädare för verket har också biträtt finans- och civildepartementen i ledningen av treårsförsöken.

RRV:s medverkan i arbetet med treårsförsöken har i huvudsak omfattat följande moment.

RRV har på olika sätt medverkat i utarbetandet av direktiven. Arbetet har bestått i förberedande diskussioner om direktivens utformning, framtågning av en mall för direktiven samt diskussioner med departement och myndigheter om enskilda direktiv. I detta arbete har revisionens erfarenheter tagits till vara.

RRV har anordnat och medverkat i olika former av utbildningsaktiviteter som konferenser, seminarier, introduktionsutbildningar m m. Aktiviteterna har riktat sig till departement och myndigheter och bedrivits

i grupp eller enskilt. I några fall har verksamheten anordnats av regeringskansliet. I övrigt har RRV och statskontoret i samarbete genomfört utbildningsaktiviteterna. Större utbildningsinsatser av myndigheterna har anordnats vid två tillfällen, dels vid inledningen av försöken, dels i "halvtid", dvs några månader före avlämnandet av den särskilda rapporten. Intresset för att delta i utbildningen har varit mycket stort från myndigheternas sida medan departementen inte alltid har kunnat delta i någon större utsträckning.

RRV har, efter överenskommelse i varje särskilt fall, medverkat i myndigheternas arbete. Medverkan har dock varit av begränsad omfattning och främst avsett resultatanalysen. RRV har vidare deltagit i de diskussioner som gällde de särskilda rapporterna för den första generationens myndigheter. Diskussionerna genomfördes sedan rapporterna lagts fram.

Resursinsatsen i försöken har för RRV:s del omfattat ungefär ett personår för myndigheterna i första generationen och ungefär ett och ett halvt personår för myndigheterna i andra generationen. Insatserna har koncentrerats till hälften av myndigheterna. Övriga myndigheter har, efter diskussioner med RRV, genomfört arbetet helt på egen hand eller med en mycket liten insats från RRV:s sida. Av resurserna har ca en tredjedel avsett vår egen samordning av försöken samt biträde till finans- och civildepartementens ledning av försöken.

1.2 Underlag för vår redovisning

Som framgår av det föregående har RRV:s medverkan i treårsförsöken varit av begränsad omfattning. Vi har inte heller genomfört någon systematisk uppföljning eller utvärdering av försöken. De erfarenheter vi gjort under försöken har löpande diskuterats med myn-

digheter och departement och har därmed utgjort underlag för de fortsatta försöken. Däremot har vi inte samlat in myndigheternas erfarenheter och synpunkter i skriftlig form som underlag för diskussion och fortsatt arbete.

2 DIREKTIVEN

Vi kommer i det följande att diskutera i huvudsak två frågor när det gäller de direktiv som har utfärdats till den andra generationens myndigheter. Den ena frågan tar upp direktivens innehåll och den andra det tidsutrymme som har stått till myndigheternas förfogande för deras arbete.

Rent allmänt kan sägas att man i direktiven lägger stor vikt vid resultatanalysen. Direktiven följer i väsentliga delar en mall (efter en PM från RRV) som innehåller generella resonemang om prestationer och effekter, dvs resonemang som återfinns i RRV:s olika skrifter om resultatanalys. Lika generellt sägs att statskontorets PRISA- och INKA-metoder skall prövas. Eftersom direktiv har utfärdats till varje enskild myndighet kan emellertid den här typen av resonemang uppfattas som alltför allmänt hållet och syftet med myndighetsspecifika direktiv kan därför bli förfelat. Från RRV:s sida har vikten av att direktiven utgår från och anpassas till respektive myndighets verksamhet och specifika förutsättningar betonats.

Den offentliga sektorn är långt ifrån homogen. Samma typ av frågor eller resonemang passar därför inte alla myndigheter. Det som efterfrågas i denna allmänna del av direktiven är egentligen information om allt vad en myndighet gör och vad man har åstadkommit under de senaste åren. Att ställa sådana krav på en myndighet är inte rimligt. Vidare är det inte menings-

fullt att begära information om förhållanden som redan är kända. Vi kan här hänvisa till de erfarenheter som gjordes inför anslagsframställningen budgetåret 1979/80 där några myndigheter hade fått särskilda anvisningar (RRV Dnr 1979:868):

"Ytterligare ett problem har varit den bristande myndighetsanpassningen. De särskilda anvisningarna har utformats efter en mall som inte tagit hänsyn till vad det är för typ av verksamhet som skall be-lysas...Oavsett vad som läggs in i begreppet myndighetsanpassning förutsätter detta att fackdepartementen är så väl insatta i sina respektive myndigheters verksamheter att man vet och kan ange vad det är för förhållanden som man önskar få belysta genom de särskilda anvisningarna..... Förutsättningarna för att ta fram underlag måste förbättras. Flera myndigheter har kritiserat anvisningarna på grund av det omfattande underlag som krävts in. Kritiken har inte enbart gällt den korta tid man haft till förfogande utan också att man haft begränsade möjligheter att överhuvudtaget få fram den information som begärs."

Eftersom direktiven utgör ett så starkt styrinstrument har naturligtvis utformningen mycket stor betydelse. Direktiven innehåller förutom den nämnda allmänna delen även avsnitt som är specifika för respektive myndighet. Som framgår av tabellbilagan efterfrågas i alla direktiv med något undantag sådana särskilda redovisningar. Antalet varierar från några få upp till ett tiotal. Det senare gäller t ex för AMS. Innehållet i de särskilda redovisningarna varierar dock från mindre frågor till förhållanden som är grundläggande för verksamhetens inriktning och omfattning. I vilken utsträckning som direktiven är ett resultat av diskussioner som har förts mellan myndigheter och departement i samband med direktivskrivandet, har vi inte underlag för att bedöma.

Vi kommer nu in på frågan vad som bör finnas i direktiven till de olika myndigheterna. Det finns naturligtvis inga formella begränsningar, däremot är det olämpligt att vid samma tillfälle kräva svar på alla frågor. Det är knappast heller meningsfullt att till

en myndighet ställa krav på analyser som i grunden rör myndighetens existens . Sådana frågor bör inte utredas av myndigheten själv, utan av någon utanför myndigheten. Att i direktiven till myndigheten ställa krav på ett underlag som belyser och ifrågasätter delar av dess verksamhet kan däremot vara naturligt, liksom möjligheter till omprövningar av eller omprioriteringar mellan olika delar av verksamheten. Frågorna bör även ligga "nära" myndigheten och dess omgivning. Krav på underlag som belyser myndighets- eller sektorsövergripande frågor bör tas fram på annat sätt.

Enligt vår mening är det väsentligt att de krav på beslutsunderlag som tas upp i direktiven utgår från verkligt kända behov i departementen. Det är också av central betydelse att det över huvudtaget är möjligt för respektive myndighet att ta fram det begärda underlaget och att underlaget bidrar till att förbättra myndigheternas interna beslutsunderlag. Det är vidare väsentligt att det finns kapacitet och kompetens inom departementen för att ta hand om detta underlag och omsätta det i beslut. En nödvändig förutsättning för att kunna få fram direktiv som tillgodoser detta är att det förs en dialog inom regeringskansliet och mellan regeringskansliet och myndigheterna. Innehållet i direktiven måste givetvis påverkas av de övergripande prioriteringar som regeringen gör.

En annan fråga av stor betydelse är att myndigheterna får rimlig tid för att ta fram ett kvalitativt godtagbart underlag i enlighet med direktivens krav. Utmärkande för utfärdandet av direktiven har varit att de kommit fram alldeles för sent till myndigheterna. Eftersom det även internt i myndigheterna krävs tid för information, diskussion och beslut om de särskilda rapporterna, har många myndigheter i praktiken endast haft ett par månader på sig att ta fram underlaget, göra begärda analyser och färdig-

ställa rapporten. För att myndigheterna skall få rimliga möjligheter att ta fram en bra redovisning till regeringen skulle det, enligt vår mening, krävas ett till ett och ett halvt år. Om kraven i direktiven begränsas eller myndigheterna redan har goda förutsättningar för att göra resultatanalys kan dock direktiven lämnas senare.

Några resultatanalyser görs i dag sällan inom ramen för den ordinarie budgetprocessen, trots de krav som t ex finns i budgethandboken. En förklaring till detta kan vara att kraven är alltför allmänt utformade. Sannolikheten är därför liten att myndigheterna gör några större ansträngningar på det här området. Departementen har inte heller i någon utsträckning ställt sådana krav. Av den anledningen är det viktigt att regeringen i de särskilda direktiven preciserar sina krav på resultatanalys och anpassar dem efter respektive verksamhets förutsättningar, eftersom specifik information aldrig kan efterfrågas i en handbok.

Fortsättningsvis bör man alltså i högre utsträckning ta tillvara på de tillfällen som finns att i direktiven ställa krav på sådan specifik information. Vidare bör dialogen förbättras. De nu genomförda försöken har trots allt medfört förbättringar i dessa avseenden.

3 RESULTATANALYSEN

Av avsnittet om direktiven framgår att kravet på resultatanalys har haft en framskjuten roll. I efterhand kan det också konstateras att de särskilda rapporterna innehåller avsevärt mer av resultatanalys än traditionella anslagsframställningar. Vad detta mer konkret innebär skall vi belysa i detta avsnitt genom att vi försöker besvara fem frågor:

- 1) Vilken inriktning har resultatanalysen haft?
- 2) Har man genom resultatanalysen fått någon "ny" kunskap?
- 3) Vad har tagits upp i resultatanalysen?
- 4) Hur har resultatanalysen påverkat bedömningarna av verksamhetens framtida inriktning?
- 5) Verkar resultatanalysen i de särskilda rapporterna vara en engångsföreteelse eller pekar de framåt mot en förbättrad och kontinuerlig resultatanalys?

Underlaget för denna redogörelse är de rapporter som andra generationens myndigheter lämnat till respektive departement och som alltså färdigställdes våren 1987.

3.1 Resultatanalysens inriktning

Resultatanalys kan vara av olika typ. Har man i rapporterna anlagt ett internt perspektiv, dvs försökt belysa vad som händer inom myndigheten (resurser-prestationer) eller har man anlagt ett externt perspektiv i syfte att se vad som händer utanför myndigheten (prestationer-effekter)?

Vi kan konstatera att en myndighet, SAV, framhåller att det saknas anledning att i den särskilda rapporten utsträcka en resultatanalys av verkets huvuduppgifter till tiden före den omorganisation som ägde rum vid Årskiftet 1985/86. Skälet till detta är att omorganisationen kom till "som en direkt följd av den utvärdering/resultatanalys som genomfördes avseende SAV:s tidigare organisation och arbetsätt". När det gäller SAV är det således inte möjligt att uttala sig om resultatanalysens inriktning.

Flertalet av de övriga myndigheterna har inriktat större delen av sin resultatanalys på det interna perspektivet. Någon form av strukturering och beskriv-

ning av prestationerna och deras utveckling över tiden finns med i samtliga rapporter. På samma sätt kan myndigheterna redovisa en kostnadsutveckling för verksamheten. Däremot har myndigheterna ställts inför avsevärt svårare problem när det har gällt att dela upp kostnaderna på de olika prestationerna liksom hur resursåtgången för dessa har utvecklats.

Någon heltäckande redovisning av denna typ har därför inte lämnats av någon myndighet. I något fall har det inte varit möjligt att lämna någon redovisning alls (SAMN). Flera myndigheter har dock kunnat redovisa kostnader för prestationerna inom enskilda delar av verksamheten, t ex kammarkollegiet, lantmäteriverket och arbetsmarknadsstyrelsen.

Flera myndigheter har påbörjat arbetet med en förbättrad prestations- och kostnadsredovisning. Ett exempel är socialstyrelsen som kan fördela årsarbetstiden från 1986/87 i 60 celler i en matris som bildas av de två axlarna verksamhetstyper och huvuduppgifter. Socialstyrelsen har också inlett ett arbete som syftar till att man i framtiden skall kunna redovisa utvecklingen av enskilda prestationer.

Hur långt arbetet med att förbättra prestations- och kostnadsredovisningen bör drivas är naturligtvis något som varierar mellan myndigheterna. Det kan t ex hävdas att både IMPOD och sprängämnesinspektionen - med ett dussintal respektive ett par tiotal anställda redan i dag har kommit ungefär så långt "som det behövs", trots att kategorindelningarna är relativt grova.

Både försäkringdomstolarna och åklagarväsendet (RÅ) har kunnat beskriva produktivtetsutvecklingen inom respektive verksamhetsområde på basis av befintlig prestations- och kostnadsredovisning.

Inom ramen för det interna perspektivet är det dock inte enbart prestations- och kostnadsredovisningen som har betydelse. Flera myndigheter tar här upp andra betydelsefulla frågor. I RÅ:s rapport presenteras t ex en modell för hur åklagarnas arbetstid kan fördelas på olika aktiviteter och med redovisning av antalet misstänkta/tilltalade. Denna modell har utvecklats under arbetet med rapporten. Flera myndigheter med ärendehandläggande verksamheter, t ex försäkringsrätterna, redovisar material om handläggningstiderna.

De myndigheter som också har låtit resultatanalysen omfatta det externa perspektivet är fåtaliga. Socialstyrelsen har i en särskild bilaga gått igenom verksamhetsgren för verksamhetsgren och beskrivit mål och syften, verksamhetens innehåll och ändamålsenlighet utifrån ett slags yttre effektperspektiv. Bedömningarna av ändamålsenligheten kan dock snarast sägas vara en sammanställning i kvalitativa termer av mer intuitiva bedömningar inom socialstyrelsen och de reaktioner man tycker sig ha mött från olika externa intressenter. Samma ambition som socialstyrelsen har också IMPOD, som ger en i huvudsak kvalitativ bild av effekterna av enskilda aktiviteter. Effektresonemang förs också i t ex sprängämnesinspektionens och kommerskollegiets rapport.

Den rapport där frågan om de externa effekterna tilldrar sig det största intresset torde dock vara arbetsmarknadsstyrelsens rapport. Ett skäl till detta kan vara att arbetsmarknadsverket direkt genom sin verksamhet så påtagligt försöker påverka olika skeenden i samhället. Dessutom medför omfattningen av AMS verksamhet att det är troligt att man faktiskt också påverkar dessa samhällsförlopp. Flera andra myndigheter som ingår i försöksverksamheten har inte denna direkta relation till de samhällsprocesser som verksamheten

skall påverka. I vissa fall utförs denna påverkan gemensamt med flera andra myndigheter, i ett slags "konvoj". I några fall genomförs den konkreta operativa verksamheten av andra huvudmän, och de centrala myndigheterna svarar för tillsynen och den översiktliga planeringen.

Även när det gäller det externa perspektivet är det därför rimligt att anta att resultatanalysen bör drivas olika långt i olika myndigheter. Uppenbart har ju t ex AMS en helt annan betydelse i förhållande till de processer man vill påverka än IMPOD. Det kan därför vara motiverat att man försöker spåra verksamhetens effekter olika långt bort från de ursprungliga prestationerna.

Varken när det gäller det interna eller det externa perspektivet kan man därför ange någon allmängiltig norm för myndigheternas resultatanalys. Det gör det än nödvändigare för fackdepartementen att precisera vilken information de behöver och kan hantera.

3.2 Ny kunskap eller ej?

Även om gränsen mellan ny och befintlig kunskap är svävande kan det vara meningsfullt att se på om de särskilda rapporterna innehåller ny kunskap eller om det enbart har varit fråga om sammanställningar av befintlig kunskap. Med befintlig kunskap avses här det som finns tillgängligt inom myndigheten utan omfattande bearbetningar och analyser. Ny kunskap bygger då antingen på insamling av nytt primärmaterial och/eller omfattande bearbetningar och analyser av information som finns inom myndigheten.

I några fall har mer omfattande insamlingar av nytt primärmaterial gjorts. Som exempel kan nämnas det frågeformulär som RÅ gick ut med till åklagarmyndig-

heterna. Detta innebar att man i vissa delar inhämtade information som RÅ inte tidigare hade tillgång till och som bl a användes vid uppbyggandet av den tidigare nämnda modellen.

I huvudsak kan vi dock konstatera att det i de flesta fall väsentligen är fråga om material som tidigare har funnits inom respektive myndighet. Två reflexioner kan här göras kring detta förhållande.

För det första kan sådana sammanställningar av befintlig kunskap ha ett stort värde. Även inom myndigheterna finns det en stor fond av mer eller mindre spridd - och ibland också osorterad kunskap - blandad med intuitiva bedömningar. Sådan information kan ibland vara av stort värde, särskilt om den fångas i en strukturell ram.

För det andra visar detta förhållande på det faktum att den tid som har stått till myndigheternas förfogande för att utarbeta rapporten har varit alltför knapp. Att planera och genomföra nya undersökningar har oftast varit omöjligt.

3.3 Föremål för resultatanalysen

En slutsats som måste dras av det föregående resonemanget är också att valet av frågor som tas upp i myndigheternas resultatanalys har styrts av vilket material som funnits tillgängligt inom myndigheterna. Den kunskapsbas som finns inom myndigheterna och som man har utgått ifrån, har i första hand byggts upp för att underlätta beslut inom myndigheten. Dess innehåll och struktur sammanfaller kanske inte med de krav som kan ställas om den också skall användas för att ta fram underlag för beslut på statsmaktsnivå.

Den slutsats som kan dras av själva existensen av en sådan möjlig skillnad mellan myndigheternas och departementens informationsbehov, är att departementen klargör sina krav på vilka frågor som är betydelsefulla i den resultatanalys som sker i treårssammanhang. Samtidigt måste också de tidsmässiga förutsättningarna skapas för att ta fram denna information.

3.4 Resultatanalysen och den framtida verksamheten

Syftet med resultatanalysen är att den skall utgöra underlag för förslag om och ställningstaganden till den framtida inriktningen och omfattningen av olika verksamheter. Har då resultatanalysen påverkat förslagen i de särskilda rapporterna eller anslagsframställningarna? Vi kan då konstatera att det är ovanligt att myndigheterna i sin argumentation knyter samman resultatanalysen med sina förslag. Det görs dock av kommerskollegiet och i viss utsträckning av t ex lantmäteriverket och kammarkollegiet.

3.5 Den särskilda rapporten och fortsatt resultatanalys

Vi har kunnat konstatera att det i så gott som samtliga rapporter ingår någon form av resultatanalys. En betydelsefull fråga är då om man kan utgå ifrån att det här är fråga om en mer permanent höjning av nivån i myndigheterna. Kan utarbetandet av den särskilda rapporten verkligen ses som ett startskott för ett fortsatt arbete med resultatanalys?

För det första kan då konstateras att flera myndigheter hänvisar till olika former av utvecklingsinsatser som åtminstone delvis förefaller att ha initierats genom arbetet på den särskilda rapporten. Socialstyrelsen framhåller att "treårsbudgetarbetet innebär att en ny

genomgripande planerings- och utvecklingsprocess inlett vid socialstyrelsen, varav endast en kort inledningsetapp nu genomförts". Socialstyrelsens diskussion om produktivitet och olika yttre effekter förstärker också intrycket av att man ser arbetet med den särskilda rapporten som en startpunkt för fortsatt arbete med resultatanalys.

Ytterligare ett exempel är kommerskollegiet, som på basis av den genomförda resultatanalysen drar slutsatsen att man fortsättningsvis skall utveckla system för uppföljning och prioritering av verksamheten. Även AMS avser att vidareutveckla och förbättra beräkningsunderlaget för den resultatmodell som man har utvecklat som ett alternativ till PRISA-modellen.

Det finns således exempel på uttalanden i rapporterna som tyder på en vilja att fortsätta det arbete som har lagts ner på resultatanalysen vid utarbetandet av de särskilda rapporterna. Det är dock inte möjligt att utifrån dessa dra några slutsatser om att treårsförsöken mer generellt har inneburit en ökad och permanent satsning på resultatanalys i de deltagande myndigheterna. Det krävs ytterligare åtgärder för att säkerställa att arbetet med resultatanalys inte blir en isolerad insats. Detta gäller särskilt de myndigheter som inte verkar ha någon tradition på området. Risken finns att det inledda arbetet mattas av efter viss tid om regeringen upphör att ställa krav på resultatanalys och om regeringen inte kan omsätta underlaget i faktiska beslut.

Skälen till att arbetet med treårsrapporten inte har lett till en mer kontinuerlig verksamhet kan vara flera. Ett skäl är att myndigheterna har varit osäkra på treårsarbetets fortsättning. Det har inte upplevts som självklart att den särskilda rapporten skall följas av ytterligare en rapport om tre år. Ett annat skäl

är att den information som har tagits fram i resultat-
analysen har "hängt i luften". Myndigheterna har varit
osäkra på hur användbar och efterfrågad informationen
egentligen har varit och därmed också hur meningsfullt
det har varit att gå vidare.

Eftersom resultatanalysen också till sin karaktär är
en verksamhet som kräver kontinuitet och långsiktighet,
är det viktigt att myndigheterna får veta vad depar-
tamenten önskar också i ett längre perspektiv.

En viktig slutsats är därför att en allmän höjning av
nivån på resultatanalysen i de statliga myndigheterna
är något som kräver en rad olika åtgärder som samman-
taget ökar "trycket" på myndigheterna. Inte minst
viktigt är att fackdepartementen mer kontinuerligt
efterfrågar sådana analyser och klargör vilka frågor
som det är särskilt angeläget att få belysta. I detta
sammenhang kan den verksamhet som har bedrivits i sam-
band med försöksverksamheten vara ett viktigt inslag,
som dock även måste förstärkas genom andra åtgärder.

4 MYNDIGHETERNAS SÄRSKILDA RAPPORTER OCH ANSLAGSFRAMSTÄLLNINGAR

4.1 Framtidsbeskrivning, besparingar m m

I detta avsnitt behandlas myndigheternas framtids-
beskrivningar och omvärldsorientering m m samt deras
rationaliserings- och besparingsförslag.

När det gäller myndigheternas framtidsbeskrivning och
omvärldsorientering kan konstateras att de genomgående
på ett ingående sätt beskriver den förväntade utveck-
lingen, hänvisar till pågående utredningar och att
myndigheterna i allmänhet verkar ha god medvetenhet
om sin roll i samhället.

När det gäller förslag till rationaliseringar och effektiviseringar är dock läget klart sämre. Endast några få myndigheter, t ex AMS och LMV, lämnar sådana mer genomarbetade förslag. När det gäller förslag till besparingar lämnar myndigheterna sådana enligt anvisningarna, dock mer pliktskyldigast. Besparingarna skall enligt anvisningarna fördelas över tre år. Över lag läggs tyngdpunkten i besparingsförslagen på det sista året i perioden. De resonemang som förs i besparingssammanhangen är genomgående av traditionell karaktär och ser ut ungefär som följer. Myndigheterna anger t ex de svåra konsekvenser som en nedskärning skulle medföra för verksamheten inom myndigheternas ansvarsområde eller för personalen vid myndigheten. Samtidigt målar man upp en ljus framtid om myndigheten tilldelas oförändrade resurser eller om ett begränsat nedskärningsalternativ genomförs.

4.2 Myndigheternas anslagsframställningar

Försöksverksamheten har inneburit ändrade förutsättningar för innehållet i och uppläggningsen av myndigheternas anslagsframställningar (AF). Dessa förutsättningar har angivits i myndigheternas respektive direktiv. Några samlade och mer genomarbetade anvisningar för försöksmyndigheternas AF har inte utarbetats.

Följande avsnitt omfattar en genomgång av AF och förenklade anslagframställningar med hänsyn till kraven i budgethandboken och årliga direktiv. Vidare har en jämförelse gjorts med tidigare AF för berörda myndigheter. Följande frågeställningar har tagits upp i genomgången:

- Har AF blivit kortare? I och med den särskilda rapporten borde AF kunna avlastas och bli kortare

- än året innan.
- Anges hur besparingarna skall göras, eller är det bara frågan om siffror i budgetförslaget?
 - Presenteras rationaliseringar/effektiveringar
 - Presenteras förslag till omprioriteringar?
 - Är AF ett exempel på den "gamla" eller den "nya-stilen?"
 - Har AF förändrats jämfört med året innan?
 - Har AF år två förenklats?

Det allmänna intrycket av genomgången är att AF inte ändrats nämnvärt från året innan försöksverksamheten. AF följer inte budgethandboken bättre än AF året innan och den förenklade AF har inte ändrats markant från AF året innan. Ungefär hälften av AF är sk förenklade AF.

Omfånget på AF är oförändrat eller något större jämfört med tidigare (se tabellbilaga). Mycket lite har även i övrigt förändrats i AF jämfört med tidigare år. Många av dessa myndigheters AF har sett likadana ut sedan början av 1980-talet. SCB är den enda försöksmyndighet som gjort mer genomgripande omläggning av AF, i form av en mini-AF som enbart innehåller hemställan, budgetförslag och tabellverk.

Ungefär hälften av myndigheterna anger tydligt hur besparingarna kommer att göras. Med tydligt menas att det i budgetförslaget framgår hur besparingarna skall genomföras t ex genom personalavgångar, minskade lokalkostnader, rationaliseringar eller t o m omprioriteringar.

Endast ett fåtal myndigheter har presenterat förslag till omprioriteringar, rationaliseringar eller effektiveringar.

Endast myndigheterna i den första omgången har hunnit lämna AF för andra året i försöksperioden. Genomgången

visar att anslagsframställningarna som regel inte har förändrats nämnvärt jämfört med tidigare år. AF har inte blivit kortare (se tabellbilaga). SCB:s AF har dock blivit bättre då den har fått en utformning som mer överensstämmer med budgethandbokens krav och intentioner.

Sammantaget kan således konstaterats att ingen större förändring skett mellan de olika årens anslagsframställningar. Frågan är då om man kunde ha förväntat sig en sådan förändring. Enligt vår mening är det med hänsyn till den osäkerhet som råder i en försöksomgång knappast rimligt att räkna med alltför stora förändringar. Normen för hur rapporter och anslagsframställningar etc skall se ut skapas efter hand. Försöken har pågått alltför kort tid för att man egentligen skall kunna uttala sig mer bestämt i denna fråga.

4.3 Den särskilda rapporten i budgetprocessen

Anslagsframställningen och regleringsbrevet var tidigare de enda formella dokumenten i budgetprocessen mellan regeringen och dess myndigheter. AF skulle klara allt och tillfredsställa alla. Budgethandboken har skapat en enhetlig struktur och obligatoriska tabeller för att belysa verksamheten i AF.

I och med försöken har delvis en ny ordning införts. I den särskilda rapporten kan större frågor, som kräver utredning och mer omfattande analys, särbehandlas. Vidare skulle försöksmyndigheterna enligt de årliga direktiven inte lämna en särskild långtidsbedömning. Den skulle i stället integreras i det treåriga budgetförslaget.

I försöken har olika alternativ prövats när det gäller vad som skall redovisas i den särskilda rapporten respektive AF. Dessa alternativ får ytterligare

överbägas i det fortsatta arbetet. Utöver det alternativ som gällt som huvudalternativ för försöken kan flera alternativ väljas. Flera av försöksmyndigheterna har lämnat en kort AF och hänvisat till att mer material har lämnats i den särskilda rapporten. Andra har i stor utsträckning upprepat innehållet i den särskilda rapporten och bara lagt till hemställan och ett kort budgetförslag.

Andra nya alternativ kan vara möjliga. Den särskilda rapporten kan bli ett instrument för departementen att ställa frågor och för myndigheten att lämna "offertförslag" för den framtida verksamheten, dvs kostnader för att producera ett visst antal prestationer, att uppnå vissa effekter samt för förnyelsearbetet. Under våren får myndigheten svar på sin offert och lämnar sedan in ett förslag till "kontrakt" för nästa verksamhetsperiod. Kontraktet avser myndighetens motprestation för en viss anslagsfinansiering.

En andra möjlighet är att myndigheten lämnar en preliminär AF tillsammans med svar på särskilda frågor i mars/april. Departementen gör sedan en genomgång av denna och begär kompletteringar eller neddragningar som man sedan får redovisas i AF i september. Denna process har prövats i ungefär hälften av de amerikanska departementen och har fungerat där. Det kräver dock resurser för analys inom departementen.

Ett tredje alternativ är att några av frågorna som ställs i direktiven kan redovisas i en särskild rapport och resten i AF.

I det fortsatta arbetet bör det också undersökas om AF för år två och tre kan förenklas ytterligare utöver den förenklade AF enligt definitionen i budgethandboken. Det bör vidare klarare anges vad som skall redovisas i den särskilda rapporten respektive AF.

5 BUDGETPROPOSITION OCH REGLERINGSBREV

Presentationen av myndigheternas förslag och departementschefens ställningstagande till förslag i budgetpropositionen sker i varierande former. En viss standardisering i presentationen förekommer dock. En uppläggning enligt denna borde för treårsmyndigheterna innebära följande. Reciten skulle inledas med de traditionella upplysningarna om myndighetens organisation och uppgifter. Därefter skulle treårsförsöken omnämnas, myndighetens medverkan osv. Huvuddelen av inledningen skulle sedan ägnas åt en redovisning av förslagen i den särskilda rapporten och AF. Föredragandens avsnitt skulle sedan kunna innehålla analyser, resonemang och ställningstagande till förslagen. Med hänsyn till försökens syfte borde ställningstagandena, liksom redovisningen, vara resultatriktade och av långsiktig karaktär.

Endast i ett fall, nämligen för energiverket, kan man säga att redovisningen i budgetpropositionen följer denna uppläggning. I övrigt är resonemangen och ställningstagandena genomgående mycket traditionella. Man tar ställning till enskilda frågor, diskuterar marginella förändringar, behandlar dagsaktuella frågor osv. För två myndigheter, CSN och SPV, gäller att de inledande avsnitten inte nämner försöken.

Besparingar enligt huvudförslaget, fem procent, tas i allmänhet upp. Ramar anges för treårsperioden eller per budgetår, utom i ett fall (CSN).

När det gäller regleringsbrev kan konstateras att ingen ändring har skett jämfört med tidigare år, förutom att anslagskrediterna och basen för löneomräkning anges.

Treårsförsöken har sålunda fått mycket lite genomslag när det gäller presentationen i budgetpropositionen och regleringsbrev. Variationerna mellan departementen är också stora. En möjlig förklaring till detta förhållande kan vara att man relativt sent fick besked om att en viss myndighet skulle få treårsram och att man därför var oförberedd på en redovisning av icke traditionellt slag. Erfarenheterna från tidigare budgetomläggningar visar också på att det krävs ett förberedelse- och anvisningsarbete för att få en ändring av centrala budgetdokument.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

Vi har kunnat konstatera att försöksverksamheten med treåriga budgetramar har givit upphov till ett par centrala frågor. För det första frågan om regeringskansliets möjligheter att klargöra sina krav på vad som skall tas upp i myndigheternas rapporter och möjligheterna att hantera denna information. För det andra frågan om den särskilda rapportens roll i budgetprocessen.

Vi skall avslutningsvis, utifrån de erfarenheter som gjorts i samband med försöken, diskutera några "kritiska" faktorer, dvs faktorer som kan vara avgörande för om ett system med treåriga budgetramar lyckas eller inte.

6.1 Vilken information skall tas fram i rapporterna?

Genomgången av direktiven visade att regeringen inte hade specificerat vilken information man ville ha från myndigheterna. Genom att efterfråga "allt" överlämnar man i realiteten åt myndigheterna att avgöra vilken information regeringen skall få. En klarare

precisering hade varit önskvärd då det inte är självklart vilken information som behövs i ett treårigt budgetperspektiv. Ju längre framåt i tiden planerings- eller budgetperioden sträcker sig desto större handlingsfrihet får beslutsfattarna att förändra verksamheten. Eftersom den kunskap som behövs i beslutssituationen avgörs av hur stort "beslutsutrymmet" är, behövs det en annan information vid treårsbudgetering än traditionell ettårsbudgetering.

Ett skäl till att "allt" har efterfrågats kan ha varit en osäkerhet om vilket "beslutsutrymme" som följer med treåriga budgetramar. Från departementens sida kan man ha velat efterfråga "allt" för att kunna ompröva "allt". Vid en mer permanent bedriven verksamhet med treåriga budgetramar är det därför viktigt att varje departement klargör gränsen mellan de två beslutsprocesser som inbegriper statsmaktsnivån. Även med treåriga budgetramar torde man kunna förutsätta att det ovanför den reguljära budgetprocessen kommer att ligga mer grundläggande omprövningar av olika verksamheters existens, omfattning och inriktning. Det gäller därför att klargöra att treårsbudgeteringen vidgar beslutsutrymmet i budgetprocessen, men den ersätter inte mer grundläggande ompövningar som även i fortsättningen måste ske ad-hoc.

En betydelsefull erfarenhet av försöksverksamheten är därför att ett fungerande samspel mellan departement och myndigheter förutsätter att departementen definierar "beslutsutrymmet" och hur detta skall fyllas.

Även om sådana analyser innebär att departementen - klargör vilken kunskap det är intressant att ta fram, säger det inte vem som skall ta fram denna kunskap. Beslut som rör myndigheternas verksamhet förbereds ju idag på ett antal olika sätt, t ex

- genom anslagsframställningar,
- genom särskilda utredningsuppdrag till myndigheterna,
- genom interna departementsutredningar,
- genom andra utredningar (SOU),
- genom uppdrag till andra utredningsorgan, t ex RRV och
- genom uppdrag till olika forskningsorgan

En viktig uppgift för departementen är därför även att sätta in den särskilda treårsrapporten i ett större "informationssammanhang".

6.2 Arbetsrationalisering eller kvalitetshöjning?

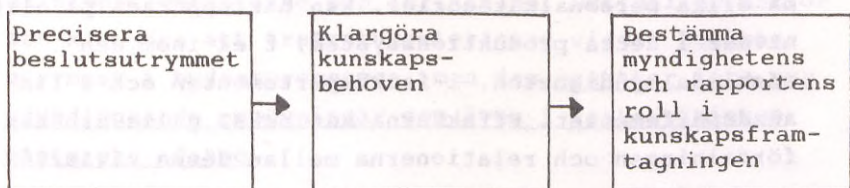
Ett system med treåriga budgetramar kan medföra två typer av effekter. För det första kan det vara fråga om effekter på själva budgetprocessen i vilken de olika produkterna kan produceras på ett mer eller mindre rationellt sätt. De olika effekterna, t ex förändrad arbetsbelastning över tiden och fördelning av uppgifter på olika personalkategorier, kan här uppträda på olika nivåer i detta produktionssystem, t ex inom den enskilda myndigheten, i fackdepartementen och i finansdepartementet. Effekterna kan också gälla arbetsfördelningen och relationerna mellan dessa nivåer.

För det andra kan det vara fråga om effekter på det materiella innehållet i de beslut som budgetprocessen resulterar i. Det är alltså fråga om att besluten i någon mening blivit mer välgrundade och bättre. Inte minst mot bakgrund av den centrala roll som resultatanalysen har fått, är det alldeles uppenbart att treårsförsöken också syftat till sådana effekter.

Om utgångspunkten är att det är den senare typen av effekter som är de som eftersträvas i första hand så kan det diskuteras om det är rimligt att också räkna

med att kunna dra ner på den tid som sammantaget ägnas budgetarbetet inom regeringskansliet och myndigheterna. De erfarenheter som vunnits visar att ett sådant antagande snarast framstår som orealistiskt. Myndigheterna i den andra generationen lämnade sina rapporter 1987 och skall i ett löpande system lämna nästa rapport 1990.

När behöver då myndigheterna börja arbeta med de rapporter som skall lämnas 1990? Enligt vår mening bör de kunna börja arbetet ett och ett halvt år innan. Arbetet bör alltså börja hösten 1988. Detta är helt nödvändigt om man också skall kunna ta fram någon "ny" kunskap och hinna med sådana faser som planering, materialinsamling, fältundersökningar, sammanställning av dessa och utarbetande av en rapport. Om arbetet med rapporten skall börja hösten 1988 på basis av då föreliggande direktiv måste arbetet med att ta fram direktiv börja tidigt. Man kan utgå ifrån att fackdepartemententén bör bedriva arbetet i de steg som här antytts:

Det är alltså frågan om en process som innebär att flera olika nivåer i varje fackdepartement berörs och som också kanske inkluderar kontakter mellan olika fackdepartement samt mellan fackdepartementen och finansdepartementet. Om mängden av information kommer att öka liksom kvaliteten på denna kommer således knappast den totala arbetsmängd som departementen lägger ner i budgetarbetet att minska. Däremot kanske processen blir rationellare på så sätt att arbetet fördelas jämnare över tiden.

6.3 Faktorer av betydelse vid en fortsatt verksamhet med treåriga budgetramar

I försöksverksamheten har deltagit många olika myndigheter. Det har inte gått att dra några generella slutsatser om vilka myndigheter som lämpar sig för treåriga budgetramar. Några faktorer som påverkar betingelserna för en sådan verksamhet bör dock nämnas.

En första faktor har samband med att många myndigheter arbetar under stor osäkerhet när det gäller de grundläggande förutsättningarna för verksamheten. Denna osäkerhet kan vara av olika slag. Det kan vara fråga om områden som är föremål för olika former av övergripande politiska överväganden. De kan även gälla målen för verksamheten, dess medel eller dess organisation.

Osäkerheten kan också ha sin grund i att myndigheten arbetar inom ett område som präglas av att de yttre miljöförutsättningarna förändras mycket snabbt.

Dessa olika former av osäkerhet kan innebära stora svårigheter i myndighetens budgetarbete och även omöjliggöra en fortsatt hantering av myndighetens förslag. Det ter sig därför rimligt att ett system med treåriga budgetramar främst omfattar de myndigheter som har rimliga förutsättningar att bedöma förutsättningarna för verksamheten i ett något längre perspektiv.

En andra faktor gäller de krav på samordning som finns. Samordningsproblemen kommer in i diskussionen om treårsbudgetering på flera olika sätt. Ett problem som har tangerats i försöksverksamheten gäller samordningen mellan myndigheter som har samordningsbehov eller som ingår i samma "produktionskedja" om de förs till olika treårscykler. En och samma departementsenhet kan t. ex

ha myndigheter som alldeles uppenbart bör göras till föremål för budgetbehandling vid samma tidpunkt. En annan typ av samordningsproblem gäller samordningen mellan en treårig budgetperiod och andra planeringsperioder. På många samhällsområden förekommer ju tre- fyra- och femåriga planeringsperioder.

De faktorer som nu har berörts kan sägas vara mer permanenta till sin karaktär. Ytterligare några faktorer kan sägas vara av mer tillfällig karaktär, men kräver betydande arbetsinsatser.

I flera myndigheter är informationssystemen och rutinerna för insamling av data om verksamheten, t ex prestationerna så utvecklade att det kommer att ta avsevärd tid innan alla potentiella fördelar med treåriga budgetramar kan tillvaratas. Än så länge är det uppenbart att de bristande resurserna i departementen när det gäller att klargöra olika informationsbehov samt även att hantera informationen, är ett hinder för att få till stånd en snabb utveckling i myndigheterna.

Slutligen bör också här tas upp det tidigare omnämnda problemet med rollfördelningen mellan olika organ med uppgift att ta fram olika beslunderlag. Om en ändrad rollfördelning innebär att myndigheterna får en aktivare roll leder detta naturligen fram till frågan hur det inflytande och den insyn som kommittéväsendet har gett olika grupper i samhället skall kunna bevaras även i denna situation.

Vi kan avslutningsvis konstatera att många faktorer påverkar en förändringsprocess. Diskussionen av dessa får dock inte skymma det faktum att man genom att sätta igång försöksverksamheten har bidragit till att öka medvetenheten om resultatanalysens roll och de frågor som gäller en förbättrad styrning av och inom

TABELLBILAGA

Tabell 1. Direktiven

myndighet	direktiven datum	antal särskilda frågor	besparings- krav
CSN	1985.10.10	5	-5%
SPY	1985.10.17	6	-5%
SCB	1985.10.24	6	först-7%, sedan+2%
LBY	1985.12.19	4	-5%
ENERGIVERK.	1985.10.10	3	-5% och -10%
RÅ	1986.10.02	1	+5% och -5%
Kammarkollegiet	1986.09.11	4	-5%
SAMN	1986.10.02	9	-5% och -10%
SAY	1986.11.13	9	-5% och -10%
SMHI	1986.11.20	1	-5%
SOS	1986.10.09	7	-5% och oförändrat
AMS	1986.12.04	10	-75milj
Försäkr.ÖD/rätter	1986.10.16	3	-5%
Kommerskollegiet	1986.10.23	7	-5% och -10%
IMPOD	1986.10.02	-	-5%
Spr.Åmn.Inspek	1986.10.09	2	-3% och -5%
LMY	1986.09.18	4	-5%

Tabell 2. Antal sidor i AF

myndighet	exkl bilagor			inkl.bilagor		
	FÖRE	ÅR 1	ÅR 2	FÖRE	ÅR 1	ÅR 2
CSN	136	126	160	223	214	291
SPY	38	54	42	72	92	72
SCB	47	26	25	128	68	
LBY	82	88	83	137	136	124
ENERGIVERKET	35	49	31	93	87	53
RÅ	11	38		72	146	
KAMMARKOLLEGIET	18	22		40	46	
SAMN	15	44		54	67	
SAY	17	15		30	36	
SMHI	47	57		54	67	
SOS(centrala verket)	65	63		139	157	
AMS	41	86		88	116	
FÖRSÄKR.DOM/RÄTT	14	10		21	21	
KOMMERSKOLLEGIET	18	24		42	50	
IMPOD	46	45		55	50	
SPRÅM.INSPEK	?	6		?	11	
LMY	80	56		110	88	

TABELL 12A

Tabell 12. Fiskeriflotten

Fartygstyp	Fiskeriflotten Antal	Antal skiffar 1984	Antal skiffar 1985
SB	1985.03.10	5	-5%
SP	1985.10.17	5	-5%
SC	1985.10.24	6	Öst-7% och -7%
SA	1985.12.19	4	-5%
SPSÖSÖSÖ	1985.10.10	3	-5% och -10%
SA	1986.10.02	1	+5% och -5%
SPSÖSÖSÖSÖ	1986.09.13	4	-5%
SA	1986.10.02	3	-5% och -10%
SP	1986.11.23	9	-5% och -10%
SP	1986.11.20	1	-5%
SA	1986.10.09	7	-5% och -10%
SP	1986.12.04	10	+75mt
Förskäp 20 skiffer	1986.10.16	3	-5%
Kommunikations	1986.10.23	7	-5% och -10%
SPSÖ	1986.10.02	1	-5%
SPSÖSÖSÖSÖ	1986.10.09	2	-5% och -5%
SP	1986.09.18	4	-5%

Tabell 2. Antal skiffar i %

Fartygstyp	Antal skiffar			Antal skiffar		
	1984	År 1	År 2	1984	År 1	År 2
SB	110	126	160	223	214	291
SP	30	34	40	72	92	72
SC	47	26	25	128	60	
SA	62	68	83	157	136	124
SPSÖSÖSÖ	35	49	31	93	87	98
SA	11	34		72	146	
SPSÖSÖSÖSÖ	15	22		40	46	
SA	15	44		54	67	
SP	13	13		30	36	
SP	49	57		54	67	
SPSÖSÖSÖSÖSÖ	65	65		159	157	
SP	41	36		90	116	
Förskäp 20 skiffer	14	10		21	21	
Kommunikations	18	24		42	50	
SPSÖ	46	45		55	50	
SPSÖSÖSÖ	7	6		7	11	
SP	60	66		110	98	

Postadress
Box 34105
100 26 Stockholm

Gatuadress
Primusgatan 18
Lilla Essingen

Telefon
08-738 40 00

Postgiro
156 35-6

Telegramadress
Nat audit